

Planprogram for Buskerudplanen

Vedtatt planprogram etter høring

VEDTATT AV FYLKESUTVALGET I BUSKERUD, 23.SEPTEMBER 2025

Tittel: Planprogram til Buskerudplanen
Type dokument: Planprogram
Eier/virksomhet: Buskerud fylkeskommune
Forfatter: Buskerud fylkeskommune
Behandlet av: Fylkesutvalget
Dato vedtatt: 23.09.2025
Saksnummer: PS xx/2025
Fotograf: Linn Marie Hallum, Hønefoss By AS.

Innhold

Buskerudplanen formes med deg og for deg	3
1 Regional planlegging – formål og føringer	4
2 Utvikling av Buskerudplanen	7
2.1 Formål med planen.....	7
2.2 Struktur – forpliktelse til handling.....	8
2.3 Satsingsområder	11
2.3.1 Mer innenforskap	12
2.3.2 Omstilling og verdiskaping	16
2.3.3 Natur- og kulturverdier	19
2.4 Areal- og mobilitetspolitikk	21
3 Planprosess	24
4 Oppfølging av planen	27
5 Behov for kunnskap	27

Buskerudplanen formes med deg og for deg

Buskerud står overfor store og sammensatte utfordringer i en tid preget av usikkerhet og endring. Nettopp derfor må vi være ambisiøse, tenke nytt og spille på lag. **Buskerudplanen er vår felles mulighet til å forme fremtiden – sammen.** Den skal gi retning, prioritere og sette kraft bak det vi ønsker å oppnå for Buskerudsamfunnet.

Når vi utnytter ***mangfoldet og de unike fortrinnene*** som er i Buskerud, skaper vi attraksjonskraft. Vi har allerede en god samarbeidskultur, og den ønsker vi å forsterke gjennom å skape en sterkere kultur for samspill om å utvikle Buskerud til et godt sted å bo, leve, skape, jobbe og utdanne seg i. Buskerudplanen skal være vårt viktigste verktøy for å få dette til. Dette krever tillit, felles innsats og en respekt for hverandres roller, men også en grunnleggende forståelse av at vi er avhengige av hverandre. **Ingen er sterke nok alene. Sammen kan vi få til det vi vil.**

Vi vet at ressursene våre er begrensede, og derfor må vi ikke bare tenke nytt. Vi må også våge å tilby tjenester, utvikle vår innovasjonskraft og jobbe med interessepolitikk på nye måter. Innbyggerne i Buskerud er vår viktigste ressurs, og strammere økonomiske rammer og færre i arbeidsfør alder gjør at vi må legge inn et ekstra gir for å få flere inn i arbeid og utdanning. Et velferdssamfunn kommer ikke av seg selv, og grunnmuren består av innbyggere som deltar i fellesskapet. Det gir mestringstro og opplevelse av tilhørighet for den enkelte, og viktig verdiskaping for Buskerudsamfunnet.

Dette planprogrammet et av flere viktige steg mot Buskerudplanen. Nå inviterer vi til høring, og vi ser frem til innspill som gir oss mer innsikt for å utvikle en solid og fremtidsrettet plan som prioriterer, sikrer gjennomføringskraft og bruker ressursene der hvor det trengs mest. Kjære kommuner, næringsliv, organisasjoner og enkeltinnbyggere i Buskerud, nå har dere muligheten til å gi oss viktig drahjelp til en plan som skal ha langlysene på for et bedre Buskerudsamfunn.

Drammen, 23. september 2025

Tore Opdal Hansen
fylkesordfører

1 Regional planlegging – formål og føringer

Fylkeskommunen skal gjennom regional planlegging samordne oppgaver og interesser i regionen, sette aktuelle problemstillinger på dagsordenen, og støtte opp under utviklingen i kommunene. Som regional samfunnsutvikler skal fylkeskommunen se nasjonale forventninger i sammenheng med regionale og lokale forhold.

Fylkeskommunen skal:

- Samordne interessepolitiske hensyn i et felles løft for utvikling i vår region
- Avveie ulike hensyn i viktige regionale spørsmål
- Være en konstruktiv part i å løse viktige og komplekse regionale samfunnsutfordringer sammen med kommuner og andre samarbeidsparter
- Være til nytte for kommunene gjennom veiledning og støtte

Fra regional planstrategi – «Med hjerte for Buskerud» til Buskerudplanen

Utvikling av Buskerudplanen følger opp Regional planstrategi – «Med hjerte for Buskerud» som ble vedtatt av fylkestinget i oktober 2024. Planstrategien er et overordnet strategisk styringsdokument for hele fylket, og setter kurs for videre samfunnsutvikling i Buskerud gjennom regionale planer og forpliktende samarbeid.

Regional planstrategi bygger på regionale utviklingstrekk, og kunnskap om våre utfordringer og muligheter i Buskerud. Gjennom planstrategiprosessen ble det pekt på tre regionale utfordringer som skal prioriteres:

- Utenforskap
- Stort omstillingsbehov
- Knapphet på ressurser

For å løse utfordringene ble det bestemt at vi i Buskerud skal mobilisere vår innsats rundt tre politiske utviklingsmål som skal ligge til grunn for regional samfunnsutvikling:

Mer innenforskap:

Buskerud er et inkluderende samfunn der alle deltar og bidrar aktivt

Omstilling og verdiskaping:

Buskerud lykkes med omstilling og verdiskaping

Natur og kulturverdier:

Buskerud forvalter sine natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

Utfordringene vi står overfor krever helhetstenkning i en tid med begrensede ressurser, og at vårt samfunn er i stor endring. Fylkeskommunen sikter derfor mot et slankt og effektivt regionalt planverk, som utvikles i tett samarbeid med Buskerud-samfunnet og som er bygget på et oppdatert kunnskapsgrunnlag.

Hovedgrepet i regional planstrategi er å utarbeide en felles regional plan for fylket, *Buskerudplanen*. Arbeid og gjennomføring av planen skal sikre at de tre politiske utviklingsmålene følges opp på en koordinert og tverrfaglig måte. Buskerudplanen skal legges til grunn for regionale myndigheters virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Buskerudplanen skal også ses i sammenheng med innhold og forvaltningsansvar som ligger i regionale planer for fjellområdene og regionale planer for vannforvaltning. Innenfor aktuelle tema og geografiske områder, er det behov for å se de ulike planene og planprosesser i sammenheng, og hvordan de kan utfylle hverandre.

Hva er et planprogram?

Regionale planer etter plan- og bygningsloven skal som ledd i at det varsles oppstart av planarbeid, ha et planprogram – som er «en plan for planen», og er et grunnlag for planarbeidet. Planprogrammet skal si noe om hva Buskerudplanen konkret skal handle om, hva fylkeskommunen ønsker å oppnå, gi informasjon om prosess, opplegg for medvirkning og kunnskapsbehovet for å utarbeide planen.

Stisykling i Hemsedal. Foto: Lars Storheim

Nasjonale føringer og lokale behov

Regional planlegging skal se nasjonal politikk, internasjonale forpliktelser, nasjonale forventninger og retningslinjer i sammenheng med lokale og regionale behov.

Gjennom nasjonale forventninger og statlige planretningslinjer, legger nasjonale myndigheter føringer for hvordan planprosesser skal gjennomføres, og hvordan regional planlegging skal bidra til å nå nasjonale mål. Nasjonale forventninger legger til grunn at regional planlegging skal fremme bærekraftig utvikling og bidra til trygge og inkluderende samfunn som sikrer velferd og bærekraftig verdiskaping.

Fylkeskommunen legger alle fem statlige planretningslinjer til grunn for arbeidet. Retningslinjer som sikrer barn og unges rettigheter i planleggingen og samordnet planlegging, blir de særlig viktig for arbeidet.

Bærekraftig utvikling

Bærekraftsmålene danner ramme og setter premiss for utviklingen av samfunnet i Norge og i Buskerud. Det handler om å ta vare på naturen, styrke lokalsamfunnene sosialt og økonomisk, og legge til rette for en sunn og rettferdig fremtid for alle. Vi må dekke dagens samfunnsbehov uten at vi ødelegger for de som kommer etter oss.

For å løse samfunnsflokene vi står overfor er vi avhengig av å se ulike utfordringer og muligheter i sammenheng med hverandre, og finne tverrfaglige løsninger. Vi skal legge de tre dimensjonene for bærekraft til grunn – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft – og bruke de som verktøy for å ta kunnskapsbaserte beslutninger som balanserer sosiale, økonomiske og miljømessige hensyn.

Det viktigste grepet er å styrke samarbeidet, jf. FNs bærekraftsmål 17, som er en forutsetning for å nå de øvrige målene. Et velfungerende samarbeid bygger på sterke tillitsskapende institusjoner, demokratiske prinsipper med åpne og inkluderende beslutningsprosesser, i tråd med bærekraftsmål 16. For å oppnå dette må vi vise respekt for hverandres ståsted og utfordringer og bygge en dypere forståelse for ulike perspektiver.

2 Utvikling av Buskerudplanen

2.1 Formål med planen

Buskerudplanen skal samle kreftene i fylket og bidra til felles oppfølging av målene i den regionale planstrategien. Den skal prioritere områder der samordning er avgjørende, og styrke regional samhandling og helhetlig bruk av samfunnets virkemidler.

Vi ønsker det beste for Buskerud – og har vilje til å bygge sterke relasjoner, gjøre hverandre gode og skape resultater sammen. Det krever nytenkning om virkemidler og hvordan vi samordner ressursene i fylket gjennom forpliktende innsats og interessepolitisk samarbeid.

Planen skal utformes og følges opp gjennom dialog og samarbeid, med mål om gjensidig tillit og større gjennomføringskraft enn enkeltaktører har alene. Den skal være handlingsrettet – fordi det er konkret handling som skaper endring.

Utvikling av Buskerud krever samarbeid og kunnskapsbaserte valg. Planen skal bidra til innsikt, felles forståelse og løsninger vi utvikler sammen på tvers av fag, sektorer og aktører. For å lykkes må fylkeskommunen og kommunene samarbeide tett med statlige aktører, næringsliv, forskere og frivillige.

Buskerudkonferansen 2025. Foto: Buskerud fylkeskommune

2.2 Struktur – forpliktelse til handling

Buskerudplanen skal være et godt politisk styringsverktøy som både gir retning for ønsket samfunnsutvikling, og peke på konkrete tiltak for å oppnå de politiske målene. Den skal sikre langsiktig samarbeid mot politiske utviklingsmål og regionale samfunnsoppdrag.

Hvert fjerde år skal utviklingsmålene og grunnlaget for regional samfunnsutvikling vurderes politisk. Samtidig fastsettes satsingsområder og planens handlingsdel for valgperioden. Årlig skal satsingsområdene og handlingsplanen vurderes og justeres etter behov.

For å sikre legitimitet og gjennomføringsevne er politisk eierskap og muligheten til å justere planen avgjørende. De politiske utviklingsmålene skal være tverrpolitiske fyrlykter som strekker seg over flere folkevalgtperioder. Dette er nødvendig for å lykkes med de store, langsiktige samfunnsoppdragene vi ønsker å løse. Samtidig gir strukturen hvert nytt fylkesting muligheten til raskt å ta styring når de tiltrer – med fleksibilitet i bruk av styringsverktøy og justering av tiltak underveis. Slik balanseres langsiktighet med nødvendig politisk handlingskraft som kan tilpasses en stadig raskere samfunnsutvikling.

Struktur for Buskerudplanen

Politiske utviklingsmål og regionale samfunnsoppdrag

Politiske utviklingsmål og samfunnsoppdrag skal fastsettes hvert fjerde år som del av rulleringen av regional planstrategi. De politiske utviklingsmålene er våre visjonære og ambisiøse mål for utviklingen i Buskerud på lang sikt. Regionale samfunnsoppdrag konkretiserer disse målene og diskuteres samtidig.

Satsingsområder

Satsingsområder skal være den strategiske koblingen mellom de politiske utviklingsmålene og konkret handling. Hvert satsingsområde skal bidra til å oppnå ett eller flere politiske utviklingsmål, være relevant opp mot utfordringsbildet i Buskerud, og mobilisere til handling på tvers av sektorer og kommunegrenser.

Satsingsområder skal være gode rammer for konkret handling. Det er særskilt her vi skal løfte i lag, og gjøre «noe ekstra». Med solid faglig grunnlag som utgangspunkt, skal fylkespolitikken sammen med kommunene prioritere hva som skal gjøres på sin vakt.

Buskerudplanens handlingsdel

Buskerudplanen skal inneholde en handlingsdel som tydelig beskriver *hva* som skal gjøres, av *hvem*, med *hvilke* ressurser og fremgangsmåter, og til *hvilken* tid. Det skal også komme tydelig frem *hvorfor* vi skal gjennomføre tiltakene.

Utfordringene vi forsøker å løse er sammensatte, og vil kreve ulike typer tiltak.

Handlingsdelen må være fleksibel for å kunne tilpasses et variert utfordringsbilde, og skal åpne opp for virkemiddelbruk ut fra lokale og regionale behov. Tiltakene vil samles i en felles handlingsdel på tvers av satsingsområdene, noe som sikrer helhetlig utvikling og effektiv koordinering av ressurser.

Handlingsdelen utvikles i samarbeid med de viktigste aktørene i Buskerudsamfunnet, og utformes gjennom et godt samspill mellom fag og politikk. Videreutvikling av handlingsdelen baseres på ny kunnskap, samtidig med evalueringer og erfaringer fra tidligere perioder. Dette samarbeidet skal bidra til at vi skal finne de beste løsningene på de utfordringene vi står overfor.

Som regional samfunnsutvikler ønsker Buskerud fylkeskommune å sette andre aktører i stand til å løse utfordringer som hver og en har problemer med å løse alene. Vi ønsker å være offensive og utforskende, og bidra til å utvikle og spre nye løsninger der vi ser at gårsdagens måter er utilstrekkelige. Vi skal ikke fortsette å gjøre mer av det vi vet ikke fungerer, men ha vilje og evne til å tenke nytt og være åpne for andre måter å løse vanskelige problemstillinger på.

Buskerudbarometer og kunnskapsutvikling

Vi skal ta beslutninger basert på oppdatert kunnskap, og derfor skal fylkeskommunen som del av arbeidet med Buskerudplanen utvikle *Buskerudbarometeret*.

Barometeret skal gjennom relevante målepunkt (indikatorer) vise hvordan utviklingen går innenfor de tre politiske utviklingsmålene i Buskerud, og undersøke om tiltak som gjennomføres har ønsket effekt.

Kunnskapen vil bestå av ulike statistikker, analyser og sammenstilling av relevant forskning – både ved å måle generelle utviklingstrekk i fylket, og spesifikke analyser og evalueringer av handling i Buskerudplanen. Slik bidrar vi til at samfunnsaktører i Buskerud får mest mulig innsikt i hva som skal til for å lykkes.

Buskerudbarometeret vil inkludere noen utvalgte måltall per utviklingsmål. Det vil være tallfestede mål innenfor særlig viktige tema, som viser tydelig om vi er på riktig vei. Målene fastsettes politisk, basert på faglige anbefalinger og oppdatert kunnskap.

Rullering av planen – prosess tuftet på kunnskap og politisk involvering

Buskerudplanen og regional planstrategi skal rulleres sammen i en felles prosess hvert fjerde år. Samtidig skal politiske utviklingsmål og regionale samfunnsoppdrag konkretiseres i form av satsingsområder for valgperioden. Dette gjør at vi kan vurdere og behandle mål, satsinger og tiltak på en helhetlig måte, bruke mindre tid på planlegging og mer tid på gjennomføring.

Buskerudplanens handlingsdel skal også gjelde for hele valgperioden, men skal vurderes og justeres årlig basert på oppdatert kunnskap og erfaringer. Utarbeidelse og videreutvikling av Buskerudplanen vil skje i et politisk- administrativt samspill som ser politiske ambisjoner i sammenheng med ressurser, rammebetingelser og faglige råd.

I starten av hvert lokalvalgår gjennomfører fylkeskommunen et grundig innsiktsarbeid. Ved å analysere utviklingstrekk, evaluere tiltak, og innhente perspektiver fra fagmiljøer og ulike samfunnsgrupper får vi verdifull innsikt i Buskeruds utfordringer og behov.

Denne innsikten legges frem for de nye fylkestinget om høsten, og danner et solid grunnlag for fastsetting av satsingsområder og tiltak i valgperioden innenfor rammene av de politiske utviklingsmålene. Slik sikrer vi en kontinuerlig og systematisk prosess bygget på erfaring, læring og forbedring.

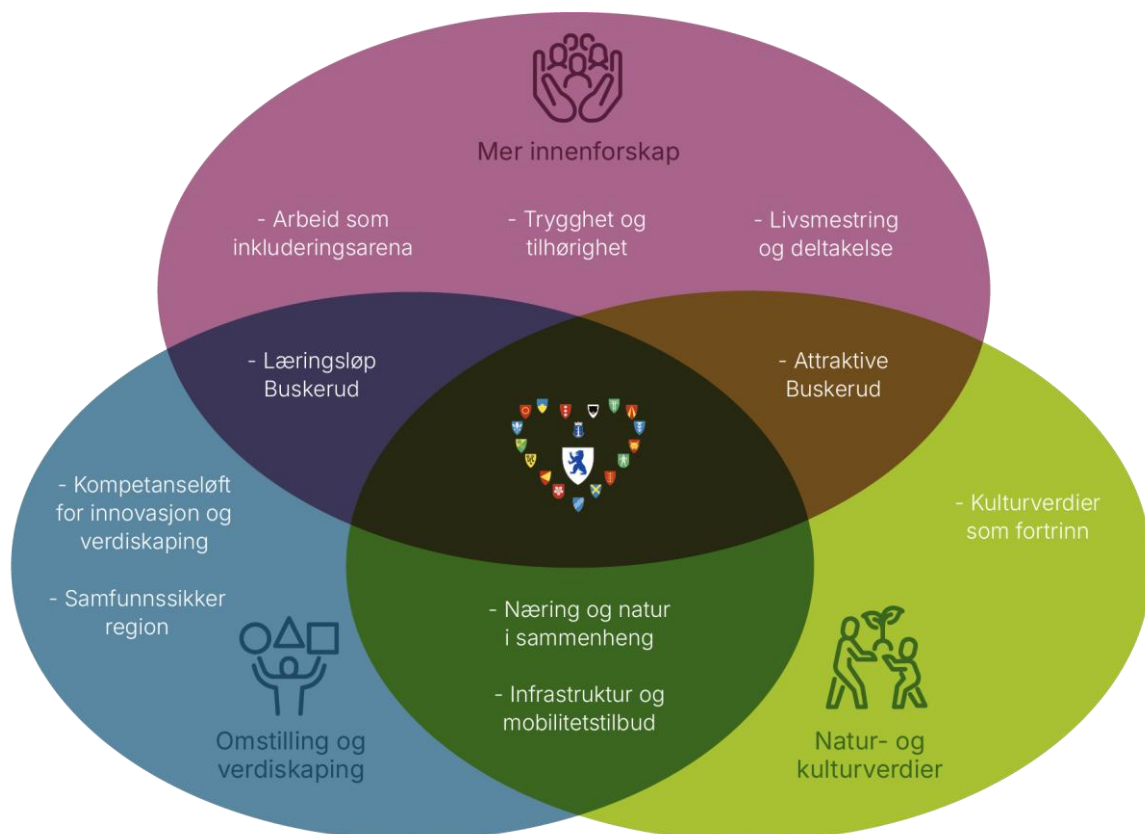
2.3 Satsingsområder

Satsingsområdene skal være gode rammer for handling, og skal fokusere på de viktigste faktorene som kan bidra til økt innenforskap, bedre omstillingsevne, verdiskaping og forvaltning av natur- og kulturverdier i Buskerud.

Satsingsområdene skal svare ut ulike typer samfunnsutfordringer som krever ulike tilnærming og bruk av samfunnets ressurser. Det er likevel hensikten at de skal ses i en samlet helhet. Handling innenfor satsingsområdene skal oppnå gevinster, sett både fra et individ-perspektiv, og i et samfunnsperspektiv.

Satsingsområdene presenteres innenfor hvert av de tre politiske utviklingsmålene. For å sikre tverrfaglig tilnærming er det naturlig at enkelte satsingsområder ses på tvers av utviklingsmål. Fylkeskommunen prioriterer 10 satsingsområder for inneværende valgperiode.

Hvert satsingsområde følges av en tekst som kort forklarer hva satsingsområdet innebærer, og hvorfor det bør prioriteres.

2.3.1 Mer innenforskap

Mange mennesker i Buskerud opplever at de står på utsiden av samfunnet. Utenforskap medfører redusert livskvalitet og helse, og gjør at mange som kunne vært i jobb står utenfor arbeidsliv eller annen meningsfylt aktivitet. Vi trenger flere hender og hoder i en tid med færre i arbeidsfør alder, og vi må styrke fellesskap og tilhørighet for å skape et samfunn med tillit og trygghet.

Vi trenger alle et sted å dra til, behov for å kjenne på mestring og mulighet til å bidra med sine ressurser, enten om det er gjennom skole, jobb, fritidsaktiviteter eller andre aktiviteter som oppleves meningsfylt for den enkelte. Da kommer vi innenfor.

Årsakene til utenforskap er sammensatte, og det er behov for helhetlig tilnærming og innsats innen flere arenaer. En fellesnevner er at vi i større grad må satse på forebygging, slik at vi trenger mindre ressurser på «reparasjon».

Forslag til satsingsområder

Livsmestring og deltakelse

Hva:

- Store og små lokalsamfunn i Buskerud trenger å sikre et bredt spekter av formelle og uformelle arenaer og fellesskap som skaper gode menneskemøter, og som virker sammen slik at alle medborgere opplever livsmestring.
- Vi trenger å samarbeide godt på tvers av aktører og sektorer for å sikre at alle innbyggere får mulighet til å delta i et godt fellesskap, og vi trenger å bygge og dele kompetanse om hvordan vi legger til rette for at medborgere som av sammensatte årsaker ikke deltar, blir inkludert.
- Kommuner, næringsliv, lokale lag og organisasjoner kan gjennom systematisk erfaringsdeling og felles initiativ utvikle nye metoder som sikrer deltakelse og livsmestring for flere. Ved prosjekter, kan det søkes samarbeid med kompetansemiljøer, og ekstern prosjektfinansiering.

Hvorfor:

- Tilhørighet, anerkjennelse, mestring og deltakelse i samfunnet er avgjørende for at den enkelte skal oppleve egenverdi og å være en del av et fellesskap. Mangel på disse grunnleggende faktorene fører til utenforskap, redusert evne til læring og utvikling, og til dårligere livskvalitet.

- Tilhørighet og anerkjennelse oppstår i gode, mellommenneskelige møter. Derfor må det jobbes for at flere kan delta på arenaer der de kan oppleve at de hører til, kjenne på mestring og anerkjennelse for den de er og hva de bidrar med til fellesskapet.

Læringsløp Buskerud

Hva:

- Felles satsing på kunnskapsutvikling, kvalitet og sammenheng i læringsløpet fra barnehage til fullført videregående opplæring i hele Buskerud.
- Kunnskapsbaserte og godt koordinerte tiltak i tidlige faser av livet, gir barn og foreldre gode forutsetninger for læringsutbytte og utgangspunkt for å mestre hele læringsløpet.
- Samarbeid om gode overganger i utdanningsløpet, med særskilt fokus på overgang fra grunnskole til videregående opplæring, og fra videregående yrkesopplæring til læreplass.
- Læringsløpet i Buskerud skal ha relevant innhold for å gi unge mennesker kvalifikasjoner og forutsetninger til å håndtere krav i arbeidsliv og videre høyere utdanning.

Hvorfor:

- Deltakelse i arbeidsliv og samfunnet ellers starter med å gjennomføre et skoleløp med kvalitet og mulighet for mestring forbereder unge mennesker til arbeidsliv og videre utdanning.
- Det er stor forskjell på deltakelse i arbeidsliv, helse og livskvalitet mellom de som har fullført videregående opplæring og de som ikke har fullført.
- Forutsetningene for å komme seg gjennom et helt skoleløp må skapes sammen med foreldre så tidlig som mulig, og bestå av tverrfaglig innsats.

Trygghet og tilhørighet

Hva:

- Innbyggerne i Buskerud skal oppleve trygghet og tilhørighet. Det må derfor arbeides aktivt mot vold, mobbing og trakassering.
- Trygge og gode oppvekstvilkår er avgjørende for sosial bærekraft. Det blir særlig viktig å styrke forebyggende arbeid mot vold, mobbing og trusler innenfor alle opplæringsarenaer for å skape trygge skole- og læringsmiljø.
- Satsingsområdet må ses i sammenheng med- og bygge opp under eksisterende initiativ og tiltak i kommunene og fra nasjonalt hold. Fylkeskommunen vil sammen med kommunene og andre viktige samarbeidspartnere hele tiden vurdere nye

nødvendige tiltak, og samordning og samarbeid på tvers sektorer og forvaltningsnivå blir en nøkkel for å lykkes.

Hvorfor:

- Fravær av vold, mobbing og trakassering er avgjørende for at innbyggere skal kunne oppleve trygghet og tilhørighet. Omfanget av vold og overgrep er også et alvorlig samfunnsproblem i Norge.
- Forebygging og avverging av vold, mobbing og trakassering er nødvendig for å ivareta psykisk og fysisk helse til innbyggere i alle aldre, og det motvirker utenforskap, kriminalitet og ekstremisme.
- Det har de siste årene blitt registrert mer mobbing og vold i skolen, både mot elever og ansatte. Forverret skolemiljø pekes på som en viktig faktor for den negative utviklingen i motivasjon, trivsel og læringsresultater. Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø, og skolen er en viktig fellesarena for forebyggende tiltak som gir varig samfunnseffekt.
- Trusler og ulike former for trakassering er et demokratisk problem. Smalere ytringsrom, et mindre tolerant ordskifte som gjør at færre deltar, og økende grad av hets og trakassering utgjør alle trusler mot demokratiets motstandsdyktighet, og den generelle tilliten i samfunnet.

n

Arbeid som inkluderingsarena

Hva:

- Gjennom samarbeid om målrettede tiltak kan arbeidslivet styrkes som inkluderingsarena. Det innebærer blant annet tilrettelagt arbeid, språkopplæring og ulike former for støtte til personer som står i skillet mellom jobb og utenforskap.
- Flere muligheter bør åpnes for at spesielt innvandrere, ungdom og personer med funksjonsnedsettelse kan skaffe seg arbeidserfaring og tilknytning til arbeidslivet. Jobberfaring så tidlig som mulig har en varig positiv effekt på samfunnsdeltakelse.

Hvorfor:

- Å være i arbeid er avgjørende for den enkeltes samfunnsdeltakelse og tilhørighet, og for å sikre arbeidsmarkedet tilstrekkelig arbeidskraft.
- Samtidig er sysselsettingsandelen blant enkelte grupper lavere enn øvrig befolkning, og det gjelder spesielt innvandrerbefolkning og mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- Tidlig erfaring med jobb, som i deltids- eller sommerjobb, har vist å gi veldig positiv effekt på tilknytning til arbeidslivet senere.

Sentrale måltall for Mer innenforskap

For å måle om vi er på rett vei mot «Mer Innenforskap» vil vi blant annet følge utviklingen tett innenfor følgende måltall i Buskerudbarometeret (nøkkelindikatorer):

- Livskvalitet
- Trivsel og trygghet i nærmiljøet
- Unge som opplever å ha et godt tilbud av treffsteder
- Fullføringsgrad videregående opplæring
- Trivsel på skolen
- Mobbing og trusler
- Antall unge utenfor utdanning, opplæring eller arbeid
- Andel barn i lavinntektsfamilier
- Personer utenfor arbeid, arbeidstrening og tilrettelagt arbeid
- Sysselsettingsgrad, totalt og blant ulike grupper i samfunnet
- Deltakelse i frivillighet, kulturtilbud og andre aktiviteter
- Ensomhet blant innbyggere i alle aldre

n

2.3.2 Omstilling og verdiskaping

Tiden fremover preges av store endringer, endret klima, usikker sikkerhetssituasjon og at vi har færre ressurser og mennesker til å løse offentlige tjenester, skape verdier og videreutvikle gode lokalsamfunn. De store skiftene gir samtidig muligheter til ny verdiskaping og utvikling av bedre tjenester ved at vi endrer måten vi gjør ting på.

Innbyggere med kompetanse som svarer til samfunnets behov, bedre infrastruktur, mer tverrfaglig samarbeid og helhetlig koordinering av ressurser vil gjøre oss i stand til å ruste oss for fremtiden.

Forslag til satsingsområder

Samfunnsikker region med evne til å håndtere kriser

Hva:

- Forebygging, beredskap og håndtering av uønskede alvorlige hendelser krever et godt tverrfaglig samarbeid og koordinering mellom kommuner, statlige aktører og fylkeskommune.
- Interkommunalt samarbeid og samvirke med regionale og statlige myndigheter og andre sivile og militære aktører blir stadig viktigere for å kunne samle ressurser og bygge kompetanse. Det innebærer også mer samarbeid på tvers av fylkesgrenser.

Hvorfor:

- Vi står overfor konsekvensen av endret klima, nye kriser og utfordringer i et sammensatt trusselbilde som vi ikke har opplevd i moderne tid.
- Alle hendelser skjer et sted i en kommune, men hendelsene kjenner ikke kommunegrensene. Med enda flere og mer komplekse hendelser blir det tydeligere at hver enkelt aktør ikke kan løse alle utfordringer innen samfunnssikkerhet og beredskap alene.

Kompetanseløft for innovasjon og verdiskaping

Hva:

- Vi må styrke vår kapasitet til innovasjon og forbedre forutsetningene for nytenkning, forskning og utvikling. Dette innebærer å utarbeide strukturer for å utvikle og anvende forskning slik det kan bidra til omstilling og økt verdiskaping.

- Gjennom å styrke samarbeid og partnerskap mellom kommunesektor, næringsliv og academia kan vi utvikle mer effektive løsninger på komplekse samfunnsutfordringer, og bedre næringslivets rammebetingelser for innovasjon, produktivitet og konkurransekraft.
- Kommunesektorens kapasitet og kompetanse innen FoUI må videreutvikles for bedre forutsetninger til å løse store omstillingsutfordringer i et stadig mer kompetansintensivt samfunn.
- Det helhetlige læringsløpet må legge til rette for at Buskerud har en befolkning som lærer og tilegner seg nye ferdigheter raskt. Da fremmer vi nytenkning, og bedrer våre forutsetninger for mer effektivitet i både privat og offentlig sektor. Med stadig raskere utvikling, må kompetanse videreutvikles i tett samarbeid med arbeidslivet. Det sørger for at innbyggere har kompetanse i samsvar med samfunnets behov.

Hvorfor:

- Færre hender og hoder gjør at vi må skape og utvikle mer for mindre, og vi må «jobbe smartere, ikke løpe raskere». Vi må ha bedre løsninger for de store, sammensatte samfunnsutfordringene vi står ovenfor i en tid med store demografiske og teknologiske endringer.
- Offentlig sektor står overfor store utfordringer for å levere gode tjenester, og det blir stadig mer krevende å balansere knappe ressurser opp mot krav til tjenester.
- Med færre i arbeidsfør alder må privat næringsliv øke sin produktivitet (verdiskaping per ansatt) for å opprettholde verdiskapingen samfunnet nyter godt av. Det er potensial for å øke innovasjonsgraden og produktiviteten i næringslivet i Buskerud, blant annet ved mer videreutvikling og kommersialisering av innovative løsninger.

Infrastruktur og mobilitetstilbud

Hva:

- Det er potensial for interessepolitisk samordning av Buskeruds interesser oppover mot staten, og at signalene mot nasjonale myndigheter understøttes av lokale- og regionale prioriteringer innen areal- og mobilitetspolitikk. Dette forutsetter også en styrket satsing på effektive og dialogbaserte planprosesser.
- Infrastruktur må utvikles på en samordnet måte. Hensyn til samfunnssikkerhet, regionens attraktivitet og næringslivets grunnlag for økt verdiskaping skal vektlegges.

Hvorfor:

- Nasjonal infrastruktur som hovedveier, jernbane, vann- og avløp og energi-infrastruktur er helt vesentlige forutsetninger for samfunnssikkerhet, verdiskaping og befolkningens og næringslivets mobilitetsbehov.
- Den nasjonale infrastrukturen må ses i sammenheng med regional- og lokal infrastruktur, og kritiske samfunnsfunksjoner. En robust infrastruktur styrker vår samlede beredskapsevne.

Næringsutvikling og naturverdier i sammenheng

Hva:

- Vi må bruke og forvalte geologiske ressurser, energi og landbruks- og naturarealer slik at de styrker grunnlag for verdiskaping og lokal arbeidsplassvekst, både nå og i fremtiden.
- Vi trenger mer kunnskap og bedre beslutningsgrunnlag slik at ulike samfunnshensyn balanseres på en måte som både sørger for økt lokal og regional verdiskaping, samtidig som vi forvalter ressursene på en langsiktig og klok måte.
- Støtte kommunene i planlegging og håndtering av naturressurser av regional og nasjonal viktighet.

Hvorfor:

- Fornybare naturressurser er en av Buskeruds fremste kilder for utvikling og vekst. For eksempel er manglende energitilgang en begrensende faktor for utvikling flere steder i Buskerud, men energiproduksjon og utvikling av nett krever også avveining opp mot andre viktige samfunnshensyn.
- Naturverdier er grunnlag for liv, og tilgang til natur- og friluftsområder er en sentral verdi for livskvalitet, helse, tilhørighet og variert næringsutvikling. De verdiene er blant våre viktigste fortrinn for utvikling, og må forvaltes helhetlig og langsiktig. Vi må derfor balansere ulike hensyn, og finne løsninger som gir positiv lokal samfunnsutvikling, og gjør at lokalt og regionalt arbeidsliv sitter igjen med en større andel av verdiskapingen.

Sentrale måltall for Omstilling og verdiskaping

For å måle om vi er på rett vei mot «Bedre evne til omstilling og verdiskaping» vil vi blant annet følge utviklingen tett innenfor følgende måltall i Buskerudbarometeret (nøkkelindikatorer):

- Antall uønskede hendelser, med tilhørende økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser
- Klimagassutslipp

- Produksjonsgrunnlag for mat
- Verdiskaping og produktivitet i næringslivet
- Arbeidslivets kompetansedekning
- Driftsutgifter til offentlige tjenester i forhold til sammenlignbare regioner

2.3.3 Natur- og kulturverdier

Våre natur- og kulturverdier gir grunnlag for bostedsattraktivitet, verdiskaping og tilhørighet. Buskerud har mange verdier det er verdt å ta vare på, utvikle og forvalte klokt og helhetlig for fremtiden.

Kulturarven, det varierte kulturtilbudet og naturen rundt oss er alle fortrinn vi for å skape attraktive steder, verdiskaping og opplevelser. Vi må styrke vårt kunnskapsgrunnlag, gjøre valg som er fornuftige på lang sikt ut fra kommunenes ulike egenart og drive samfunnsutvikling på en mer helhetlig og koordinert måte. Her må kommuner, fylke, stat, frivilligheten og næringsliv spille på lag.

Forslag til satsingsområder

Attraktive Buskerud

Hva:

- Buskerud skal være et fylke med gode steder å bo, arbeide og besøke. Vi må ha mer kunnskap om hva som fører til attraktivitet til ulike deler av fylket, og hvilke stedstilpassede faktorer som bidrar til at våre steder i større grad blir et sted folk har lyst til å bli værende, flytte til og besøke.
- Lokale behov og forhold må ligge til grunn for inkluderende stedsutviklingsprosesser. Da sikres eierskap og lokal oppfølging, og bedre muligheter for å tilpasse løsninger til stedets egenart, enten det er i bygd eller by.

Hvorfor:

- De siste ti årene har Buskerud hatt negativ bostedsattraktivitet og nøytral næringsattraktivitet.
- Buskerud har et uforløst potensial i å være en attraktiv region. Vårt fylke trenger flere innbyggere, og spesielt flere barnefamilier. Samtidig må vi få frem kvaliteter og muligheter i egen region, også for de som bor i fylket.

- Framskrivinger viser at vi går mot fødselsunderskudd om få år, og vi er avhengig av innvandring og tilflytting for å opprettholde folketall. Det er derfor avgjørende at vi klarer å øke attraktiviteten for å beholde og tiltrekke nye oss innbyggere.

Kulturverdier som fortrinn

Hva:

- Vi skal forvalte og formidle vår rike kulturarv slik at den brukes aktivt, og fremmer stedsidentitet, attraktivitet og som kilde for verdiskaping.
- Det er stort potensial i å videreutvikle kulturarenaer og kulturelle uttrykk som samfunnsutvikler, demokratibygger og inkluderingsarena, og kultur som grunnlag for næringsutvikling.

Hvorfor:

- Kulturen er kime til tilhørighet og attraktivitet. Dermed vil satsing på kulturverdier utløse flere effekter, spesielt for å bygge sosial tilhørighet og inkludering i samfunnet.
- Våre kulturverdier, og vår mangfoldige kulturarv er blant våre fremste fortrinn som region. Det ligger muligheter for å aktivt utnytte mulighetene for positiv samfunnsutvikling, og sørge for mer samspill mellom kulturarven og andre samfunnsområder.

Sentrale måltall for Natur- og kulturverdier

For å måle om vi er på rett vei mot å forvalte natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv, vil vi blant annet følge utviklingen tett innenfor følgende måltall i Buskerudbarometeret (nøkkelindikatorer):

- Opplevd tilgang til natur- og friluftsområder
- Endringer i arealbruk
- Kartlegging av naturverdier, og økologisk tilstand i vann og vassdrag
- Antall og bruk av regionalt viktige kulturmiljøer
- Verdiskaping i kultur- og besøksnæringer
- Næringslivets tilgang til fornybar energi
- Beitelandskap og andre utmarksressurser

2.4 Areal- og mobilitetspolitikk

Areal- og mobilitetspolitikk skal brukes for å få mer kraft i innsatsen mot de tre politiske utviklingsmålene. En treffsikker areal- og mobilitetspolitikk tar høyde for et sammensatt utfordringsbilde på tvers av kommunegrenser, og avveier regional politikk og lokale behov gjennom gode prosesser som balanserer ulike samfunnshensyn.

Buskerudplanen skal ivareta regionale temaer som er utfordrende for kommunene å håndtere alene, og der regional koordinering og samordning vil kunne bidra positivt for samfunnsutviklingen. I høringen til planprogrammet etterlyser flere kommuner tydelige regionale hovedgrep for samordning av arealbruk og mobilitet, og at rammene blir tilpasset lokale forhold.

Flere kommuner ønsker regional samordning rundt lokalisering av næringsområder, hvordan vi planlegger boliger, tjenester og mobilitet i sammenheng samt hvordan spørsmål rundt energi og forvaltning av naturressurser bør håndteres. Kommunene etterspør også mer kunnskap og veiledning om hvordan de i sin planlegging kan møte klimaendringene og samtidig utvikle mer attraktive steder.

Utvikling av en kunnskapsbasert og samordnet areal- og mobilitetspolitikk, tilpasset den enkelte kommunes egenart, skjer i tett dialog med kommuner og relevante statlige myndigheter. Fylkeskommunen skal styrke dialogen og samordningen på tvers av forvaltningsnivå og støtte kommunene i å imøtekomme nasjonale føringer ut fra lokale forutsetninger.

Viktige regionale utfordringer

Kunnskapsbehov om våre natur- og kulturverdier: Buskerud har rike natur- og kulturverdier som må forvaltes på en helhetlig måte som gjør at de kan være fortrinn, også i fremtiden. Naturverdiene er mange steder under stort press, og forvaltning av verdiene må avveies opp mot andre viktige samfunnshensyn, og det kreves mer kartlegging for å sikre bedre kunnskapsbaserte beslutninger.

Tilgjengelighet og samfunnsdeltakelse: Tilgang til møteplasser, arbeid og nødvendige tjenester er et sentralt samfunnsgode. Attraktive og godt planlagte omgivelser er viktig for identitet, folkehelse og inkluderende lokalsamfunn. Mobilitetstilbudet er i dag skjevt fordelt, og fører til at spesielt flere unge, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne mangler mulighet til å delta i samfunnet.

Klimaomstilling og samfunnssikkerhet: Buskerud trenger å omstille seg til et endret vær, og bedre matsikkerhet. Det er utfordringer som vi vet blir større og viktigere i årene fremover, og må vektlegges i arealbruk, tilbud av mobilitet og utvikling av infrastruktur. Samtidig er veitransporten fylkets fremste kilde til klimagassutslipp. Det er behov for å

legge til rette for mer kollektivtransport, sykling og gange, og støtte opp under utvikling av nullutslippsinfrastruktur, særlig for næringstransport.

Knapphet på ressurser: Det er knapphet på arealer, sårbare naturområder, matjord, beiteareal og andre viktige natur- og kulturverdier. Samtidig ventes strammere økonomiske rammer fremover. Svaret på knapphetsutfordringen ligger i bedre planprosesser med mer samordning og koordinering av ressurser og interesser. Planprosesser som er åpne og involverende gir legitimitet til vedtatte planer. Det er samtidig viktig at planene er realistiske og legger til rette for effektiv ressursbruk i det offentlige og for private. Dette krever en tett kobling mellom overordnet planlegging og økonomiplanlegging.

Areal- og mobilitet i Buskerudplanen

Buskeruds natur og rike kulturarv skaper levende lokalsamfunn og attraktive regioner. Naturmangfoldet er livsgrunnlaget, og tilgang til natur- og friluftsområder er viktig for helse, tilhørighet og identitet. Regional areal- og mobilitetspolitikk i Buskerudplanen skal bidra til attraktive, inkluderende steder med tilgjengelige samfunnsfunksjoner og møteplasser. Den skal sikre effektiv transport for både private og offentlige aktører og redusere nedbygging av viktige natur- og kulturverdier.

Buskerudplanen skal inneholde følgende innen areal- og mobilitetspolitikk:

Støtte kommunene i deres rolle som planmyndighet: Buskerudplanen skal være et nyttig verktøy for kommunene i deres oppgave i å balansere ulike hensyn basert på oppdatert kunnskap. Gjennom gode dialogbaserte prosesser skal stat og fylke styrke veiledningen overfor kommunene, spesielt i saker der kommuner må håndtere regionale og nasjonale interesser.

Håndtere temaer med regionale konsekvenser: Buskerudplanen skal ta for seg temaer med tydelige regionale konsekvenser i areal- og mobilitetspolitikken. Innholdet i planen må ses i sammenheng med nasjonale føringer og sektorlovgivning. Blant annet skal planen regionalisere relevante nasjonale prioriteringer slik at kommunene kan følge opp retningslinjer og nasjonale forventninger ut fra sine egne forhold og forutsetninger.

Utvikling og deling av kunnskap: Vi trenger oppdatert kunnskap for å ta bevisste og fremtidsrettede valg som legger til rette for lokal og regional utvikling uten at vi bygger ned de verdiene som er Buskeruds fortrinn. Det innebærer blant annet kartlegging av viktige samfunnsverdier, og utvikle kunnskap og deling av erfaringer på tvers av kommuner, fylkesgrenser, forvaltningsnivå og sektorer.

Samordning i areal- og mobilitetspolitikken: Buskerudplanen skal bidra til bedre samordning i planprosesser – både mellom forvaltningsnivå, og ved å se ulike tema og virkemidler i sammenheng. Vi skal forene ressursbruken i felles retning mot de tre

politiske utviklingsmålene. Bedre koordinering fører til raskere planprosesser, mindre bruk av areal og ressurser, og et mer effektivt transportsystem. Det legger grunnlag for areal- og mobilitetspolitikk som styrker bo- og arbeidsmarkedsregioner, fremmer verdiskaping og koordinerer lokalisering av viktige samfunnsfunksjoner med transportbehovet.

Forholdet til gjeldende regionale planer

I tråd med regional planstrategi skal Buskerud ha et oppdatert planverk som svarer til dagens utfordrings- og mulighetsbilde. Det innebærer at Buskerudplanen skal avløse gjeldende Regional plan for areal og transport for Buskerud fra 2018 (ATP Buskerud). Temaer fra ATP-Buskerud skal vurderes i sammenheng med behov for areal- og mobilitetspolitikk i lys av politiske utviklingsmål.

Areal- og transportplan for Buskerudbyen fra 2013, skal videreføres inntil videre, og partene i samarbeidet må enes om planbehovet på egnet tidspunkt. De to prosessene må ses i sammenheng, og det er en klar ambisjon fra Buskerud fylkeskommune om at innholdet i de to planene skal utfylle hverandre.

Temaer og virkemiddelbruk i areal- og mobilitet skal ses i sammenheng med innhold og forvaltningsansvaret som ligger i regionale planer for fjellområdene og regionale planer for vannforvaltning. Der det er aktuelt vil det være behov for å se planprosesser i sammenheng, og hvordan de ulike planene kan utfylle hverandre.

Bymiljø i Kongsberg. Foto: KKY

3 Planprosess

Prosess og fremdrift

En god prosess med mulighet for involvering gir forutsigbarhet, og er viktig både for styrking av politisk eierskap, og felles forpliktelse i regionen til våre felles mål.

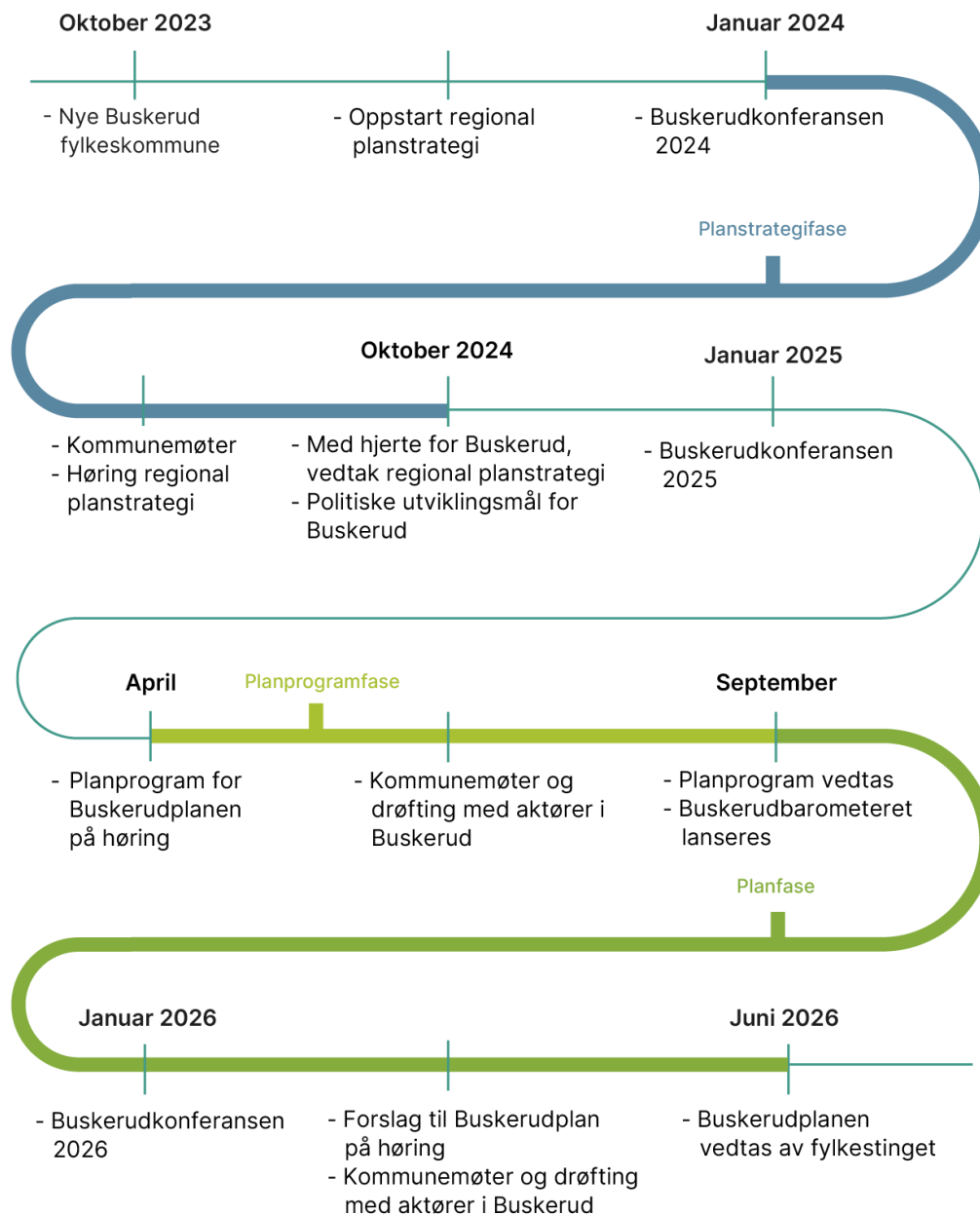
Ved å legge planprogrammet ut på offentlig høring, varsles det samtidig oppstart for planprosessen. Det er særlig viktig å få innspill fra kommunene, statsetater og andre samarbeidspartnere allerede i denne tidlige fasen.

Den viktigste perioden for dialog og samarbeid vil være høsten 2025 (fra september 2025 til januar 2026) med Buskerudkonferansen i januar 2026 som en viktig milepæl.

Buskerudkonferansen 2025. Foto: Buskerud fylkeskommune

Tidslinje for planprosess

Medvirkning og kommunikasjon

God og reell medvirkning blant relevante aktører skal være et gjennomgående prinsipp. Det sikrer mer treffsikre planer, og bedre forutsetninger for at planene blir fulgt opp effektivt over tid.

Kommunene er de viktigste samarbeidspartnerne i planarbeidet. Utforming og oppfølging av Buskerudplanen må derfor ses i sammenheng med kommunenes planarbeid slik at både regionale og lokale krefter drar i samme retning.

Buskerudkonferansen 2026 blir en sentral arena for diskusjon og forankring av innholdet i planen. Sammen med informasjonsmøter med kommuneregionene og andre dialogarenaer blir det særlig viktig å utvikle en felles forståelse med kommunene om måter å jobbe sammen på, og hvilke tiltak som gir varig, positiv effekt.

For å sikre god samordning på tvers av forvaltningsnivå er det viktig at også statsetater er involvert i utarbeidelse av planen. I likhet med kommunene har de ifølge plan- og bygningsloven rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak.

Møter på tvers av sektorer og fagområder blir vesentlig for meningsbryting og få frem viktige sammenhenger som kan bidra til å identifisere og gjennomføre de rette tiltakene. Ut fra fastsatte satsingsområder vil relevante representanter fra frivilligheten, kulturliv, næringsliv og andre interesseorganisasjoner inviteres inn i prosessen.

Ulike aktørgrupper fra både offentlig og privat må kobles sammen der det er relevant. Av hensyn til tid og ressursbruk, vil fylkeskommunen vektlegge bruk av eksisterende fora og nettverk i medvirkningsprosessen.

Buskerud fylkeskommune har også ansvar for å sikre involvering av samfunnsgrupper som krever særskilt tilrettelegging og målrettet medvirkning, blant annet barn og unge. Et viktig prinsipp vil være at medvirkning tilpasses til de som deltar i prosessen. Medvirkningsrådene i fylkeskommunen skal involveres og høres gjennom hele planprosessen.

Informasjon om prosessen vil både sendes direkte til de viktigste samarbeidsaktørene, og i tillegg vil all relevant informasjon legges ut på hjemmesidene til fylkeskommunen, <https://bfk.no/tjenester/planlegging/regional-planlegging/buskerudplanen>

Struktur for utarbeidelse av planen

Buskerud fylkesting er regional planmyndighet, og skal vedta den regionale planen. Fylkestinget kan delegere myndighet til fylkesutvalget som vil være tett på prosessen og ha det overordnede ansvaret for at planarbeidet gjennomføres i tråd med lovverk, regional planstrategi, planprogram og vedtatte premisser.

Fylkeskommunedirektøren har det faglige ansvaret i utarbeidelsen av planen, og skal sørge for å involvere kommuner, statsetater og viktige samfunnsaktører fra sivilsamfunnet i den faglige utviklingen av planen.

4 Oppfølging av planen

Roller og ansvar

Fylkestinget som regional planmyndighet og fylkesutvalget med delegert myndighet er ansvarlig for at Buskerudplanen blir fulgt opp i tråd med politisk vedtak.

Fylkeskommunedirektøren har det faglige ansvaret for å drive kunnskapsarbeid, rullering av planen og for å følge opp at tiltak blir satt i verk i tråd med vedtatt handlingsdel.

Som del av prosessen skal behovet for et administrativt lederforum vurderes. Et lederforum skal koordinere ulike overordnede hensyn, og vil sikre topplederforankring på høyt administrativt nivå.

Buskerudkonferansen skal fungere som en årlig «generalforsamling» som skal drøfte hvilke utfordringer som bør løftes frem, og hvilke tiltak som bør prioriteres for et felles løft mot de politiske utviklingsmålene.

5 Behov for kunnskap

Konsekvensvurdering

For alle forslag til regional plan etter plan- og bygningsloven som kan påvirke fremtidig utbygging, skal det utarbeides en vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn. Siden Buskerudplanen ikke skal ha direkte påvirkning på arealbruk, legges det opp til å vurdere samfunnsvirkningene av planens satsingsområder opp mot de politiske utviklingsmålene. Økonomiske og administrative konsekvenser av planen skal vurderes.

Temaer innenfor areal og mobilitet som fastsettes i endelig planprogram i september vil utgjøre hoveddelen av konsekvensvurderingen. I tillegg legges det opp til å gjennomføre en bærekraftsvurdering som skal vurdere hvordan bærekraftsdimensjonene kan brukes som verktøy for å avveie ulike samfunnshensyn og være til hjelp i å fatte beslutninger som bygger opp under økonomisk -, sosial- og miljømessig bærekraft.

Konsekvensvurderingen ses som del av kunnskapsarbeidet til planprosessen, og skal gjennomføres i november-desember og skal legges ved høringsutkast til Buskerudplanen i februar 2026.

Kunnskapsbehov

Vi trenger oppdatert kunnskap, og kunnskapsløft innen enkelte temaer for å utarbeide en Buskerudplan med relevante tiltak og plangrep.

Som del av planprosessen skal det gjøres et større kunnskapsarbeid der fylkeskommunen med ekstern bistand skal samle forskningsbasert kunnskap innenfor de fastsatte satsingsområdene. Det vil gi oss god innsikt i hvor vi står og hva som skal til for å jobbe mot våre utviklingsmål på en kunnskapsbasert og systematisk måte. Arbeidet vil også gi kunnskapsbaserte anbefalinger til virkningsfulle tiltak Buskerudsamfunnet kan iverksette i fellesskap.

Demografiske endringer utfordrer hele offentlig sektor. Det skal derfor gjøres et kunnskapsarbeid om hvordan disse utfordringene påvirker Buskerud, og hvordan vi kan møte de i samfunns- og arealplanleggingen.

Behov for kunnskap og vurderinger innen areal og mobilitet konkretiseres gjennom dialog med kommunene og statlige myndigheter. Arealregnskap for Buskerud er under utvikling, og skal vise oversikt over hvordan arealene brukes og endres over tid, og vil være et viktig verktøy for å sikre mer bærekraftig arealforvaltning.

Fylkeskommunen skal utvikle kunnskapsportalen «Buskerud i tall» for å gi Buskerud-relevant kunnskap gjennom statistikk og analyser om befolkning, utdanning, arbeidsliv, helse, miljø og arealbruk. «Buskerudbarometeret» skal gjennom nøkkelindikatorer følge utvikling innen de politiske utviklingsmålene over tid, og gi oss tilbakemelding på om tiltak i planen bidrar til at vi når målene. Samlet gir det oss innsikt i regionale utviklingstrekk og utfordringer, og skal utformes som et nyttig og relevant grunnlag for kommunal- og regional planlegging og beslutningsprosesser.

Hønefossen. Foto: Hans Haug